

1687

En Købmands Søforsikring og Sørøveri i 16. Aarhundrede.

AF
CHR. THORSEN

I.

EN i Reval bosiddende Købmand, GODSCHALCK REMLINGRODE¹, havde i Juli-August 1531 hos nogle Assurandører (44 ialt) i Brügge og Antwerpen tegnet Søforsikring for et ham tilhørende da i Lybæk liggende Skib, »de Dantscher Swan«, med Ladning af forskellige Købmandsvarer. Skib og Ladning havde han solgt til en i Antwerpen bosiddende Genueser, Thomas Bumbelli, med Forpligtelse til at levere begge Dele i Havnen Arnemuiden i Zeeland (Holland).

I Følge Policen, af hvilken en trykt Kopi findes i Universitetsbiblioteket i Rostock² — forøvrigt det ældste hidtil fremdragne Vidnesbyrd om Søforsikringens Benyttelse i Norden — var Skib og Ladning forsikret for en Sum af 1883 Pund Grot flamsk (Remlingrode paastaar senere, at Forsikringssummen var 1885 R Gr. fl.) for Søskade under Rejsen fra Lybæk til Arnemuiden. Uheldet vil nu, at Skibet virkelig forliser under Norges Kyst, og G. R. skulde

¹ Saaledes skrives hans Navn i de danske Aktstykker, hvori hans Navn nævnes, men i udenlandske Arkivalier og Litteraturkilder ham vedrørende staves Navnet meget forskelligt: Gotzchalck Remlynckrode, Gottschalck Remlinckraad, Gottschalck Remlinckroth o. s. v.

² jfr. Adolf Hofmeister: Eine hansische Seeversicherung aus dem Jahre 1531. Hans. Gbl. 1886, 169 ff., hvor Policen findes aftrykt.

saaledes have Krav paa den stipulerede Forsikringssum, der i Henhold til Forsikringsbetingelserne skulde betales ham indenfor et Tidsrum af to Maaneder fra den Dag, da et eventuelt Forlis var meddelt Assurandørerne ved Indsendelsen af de behørige Bevisligheder.

G. R. underrettede — som det synes under streng Iagttagelse af de foreskrevne Formaliteter — gennem en Notar Assurandørerne om Forliset og krævede Forsikringssummen udbetalt, idet han henviste til et af Raadet i Lybæk verificeret Certifikat, i Henhold til hvilket han før Skibets Afsejling fra Lybæk havde ladet Skib og Ladning vurdere af Lybækkerraadets Foged i Travemünde og af »andre troværdige Skippere, Lodser, Skibsfolk og i Søfarten kyndige Mænd«. Skibet skal have været mere værd end den tegnede Forsikringssum. Efter at en erfaren Skipper og et Skibsmandskab paa 44 Personer var hyret og taget i Ed, løb Skibet ud, og Ulykken skete.

Det ser virkelig ud til, at alt er gaaet ærligt til, og at G. R. var i sin gode Ret til at erholde Forsikringssummen, for hvilken han ved Forsikringens Afslutning havde betalt, en desværre hverken i Policen eller i G. R.s senere Reklamationsskrivelser angiven Præmie, men hvordan det end maatte forholde sig med den paastaaede Ret, saa er det givet, at Assurandørerne ikke alene vægrede sig ved at rykke ud med Pengene, men at de endog beskyldte G. R. for Assurancesvig, idet de bl. a. om de ovennævnte indsendte Bevisligheder spottende bemærkede, »at de i deres Lande vilde skaffe mange af den Slags Certifikater til Veje for en Dukat«. Imidlertid maa Assurandørerne dog sikkert selv have haft en Følelse af, at de ikke helt havde Retten paa deres Side, thi efter nogen Tids Forhandling tilbød de G. R. at udbetale ham den halve Forsikringssum, idet de samtidig truer ham med, at de, hvis han ikke modtager Tilbudet, nok skal forstaa at holde ham hen med Proces i de første 10 Aar.

Og nu begynder en sand Trængselstid for G. R., der

efter alt at dømme oprindelig har været en meget velhavende Købmand, men som efterhaanden — saaledes paa-
 staar han i hvert Fald selv — sætter hele sin Velstand
 til gennem Striden med Assurandørerne. Gennem mange
 Aar bestræber han sig meget energisk for ved fredsomme-
 lige Midler at komme til sin paastaaede Ret: Han retter
 Henvendelser om Hjælp i sin Sag først til den verdslige
 og gejstlige Øvrighed i Lifland, hvor han jo hører hjemme,
 dernæst til Konger og Fyrster trindt om, til Regentinden
 i Nederlandene, ja tilsidst til selve den tyske Kejser, og
 undertiden ser det ud, som om formaaende Personer vir-
 kelig vil tage sig af hans Sag, men sluttelig viser dog alle
 hans Anstrengelser sig at blive resultatløse — som G. R.
 selv tror, fordi hans »aabnære Fjender«, Assurandørerne,
 altid har forstaaet at omstemme hans Velyndere »med de-
 res løgnagtige og falske Beretninger«. Til Slut taber da
 G. R. ganske Taalmodigheden og beslutter sig til med alle
 til hans Raadighed staaende Midler at forsøge at tage sig
 selv til Rette og at bekæmpe dem, der har forholdt ham
 hans formentlige Ret. Han udarbejder i 1537 paa Latin
 og Tysk et Smædeskrift¹ over de bedrageriske Assuran-
 dører og sender dette Skrift tilligemed et Aftryk af For-
 sikringspoliceen rundt til alle de Byer, hvor Assurandørerne
 kunde tænkes at gøre Forretninger, og naturligvis først
 og fremmest til deres Hjemsteder, Brügge og Antwerpen.
 Meningen hermed var selvfølgelig at gøre det umuligt for
 Assurandørerne at gøre Forretninger, men ikke nok her-
 med: til Slut erklærer G. R. Assurandørerne og deres
 Hjemsteder ligefrem Krig. G. R. har i det hele efterhaanden
 udviklet sig til en ren Michael Kolhaas Type — han bliver
 nu en i Datiden meget frygtet Sørøver.²

¹ jfr. W. von Bippen: Seeversicherung und Seeraub eines hansischen Kaufmanns im 16. Jahrhundert, hvor det omhandlede Smædeskrift er aftrykt.

² jfr. Karl Koppmann: Zur Geschichte der Mecklenburgischen Klipp-
 häfen. Hans. Gbl. 1885, 128—30.

I Oktober 1538 opbringer han sammen med en anden af Tidens Fribyttere, senere Kongens Admiral, Kristoffer Trondson (Christopher von Drontheim), nogle engelske Skibe i Nordsøen og fører dem til Havnen Golwitz (mellem det mecklenburgske Fastland og Øen Poel) for der at dele og sælge Byttet. Da dette hans vistnok første Kup lykkes, synes G. R. at have faaet Blod paa Tanden og fra nu af at drive Sørøveriet efter en større Maalestok. Dette ses af de talrige Klager, som Raadene i Rostock, Lybæk og Wismar indgiver til Hertugerne af Mecklenburg, Klager som forøvrigt ikke nyttede noget, da G. R. uden al Tvivl handlede i bedste Forstaaelse med Hertug Albrecht. G. R. paastaar selv senere, som det i det efterfølgende nærmere skal blive omtalt, at han er optraadt i Hertug Albrecht af Mecklenburgs Tjeneste, og Forholdet er vel nok det, at Hertugen har givet ham Kaperbrev mod hans »aabnbare Fjender, Assurandørerne«, og samtidig i hvert Fald set gennem Fingre med, at G. R. drev ordinært Sørøveri. Foreløbig fortsætter da G. R. ad den Bane, han var slaaet ind paa; efterhaanden føler han sig — og optræder ogsaa undertiden — omtrent som Suveræn. I 1539 skriver han saaledes i en meget bydende Tone til Raadet i Bremen, der ved sine Orlogsskibe havde opbragt to Sørøverskibe bemandede med 85 Sørøvere, at Raadet uopholdelig skulde frigive Fangerne og uhindret lade dem komme til ham med det tagne Bytte, da de fangne Søfolks Befalingsmand, en vis Franz Behm, der forøvrigt tidligere havde været kejserlig Admiral, var optraadt i hans, G. R.s, Navn og kun efter hans Befaling havde taget Priser fra hans »aabnbare Fjender«, men derimod ikke havde tilføjet andre — og allermindst da Bremen — nogen Skade. Uheldigvis havde imidlertid den fangne Franz Behm allerede tilstaaet, at han havde været i Ledtog med Bremens Fjender, bl. a. en vis Junker Balthazar v. Esens, og at han netop havde til Opgave at tilføje Staden saa megen Skade som muligt. Bremerraadet havde saaledes meget let ved at tilbagevise

G. R.s Fordring, men da der blandt de fangne Sørøvere var flere af fornem Familie, var man længe i Tvivl om, hvorvidt man overfor dem turde gaa i Straftilmaalingen. Efter at have søgt Raad hos forskellige Fyrster besluttede Bremen imidlertid at statuere et advarende Eksempel, og samtlige tilfangetagne Sørøvere blev 2. Oktbr. 1539 henrettede.

Ved denne afskrækkende Begivenhed var der givet G. R. og andre ligesindede en Advarsel, som vistnok huskedes; i hvert Fald er der ikke hidtil fundet Vidnesbyrd om, at G. R. senere end 1539 er optraadt som Fribytter. Og de tyske Litteraturkilder, efter hvilke det væsentligste af den foran givne korte Oversigt over første Del af G. R's romantiske Historie er gengivet, bemærker udtrykkeligt, at der intet vides om G. R.s senere Liv. Af et Par danske historisk-litterære Arbejder og af et Par i det følgende nærmere omhandlede Aktstykker, der tillige med talrige Breve fra G. R. findes i Rigsarkivet, fremgaar det imidlertid, at G. R. i et senere Afsnit af sit Liv har haft endog meget nær Tilknytning til Danmark, og hans uregelmæssige Levnedsløb lader sig saaledes forfølge et godt Stykke videre.

II.

Gotschalck Remlingrodes Forbindelse med Danmark har i den danske historiske Litteratur tidligere lejlighedsvis fundet en ganske kort Omtale hos et Par Forfattere, der vel har kendt G. R.s Virksomhed først som Fribytter og senere som kongelig dansk Lensmand paa det liflandske Gods Kolck, men som vistnok ikke har været rigtig bekendt med, hvad det var — nemlig den foran omhandlede Strid med nederlandske Assurandører —, der oprindeligt drev G. R. ind i Fribytteriet.

Hos Krag og Stephanius berettes om¹, hvordan Hertugen

¹ jfr. Krag og Stephanius: Christian den Tredjes Historie I, 193.

af Mecklenburg brød Freden og det med Kristian 3 sluttede Forlig, idet han »betiente sig af en ved Navn Remlingrod, hvilken han tog i sin Beskyttelse og ophidsede ham mod Hollænderne, samt gav ham skriftlig Tilladelse til at hævne den Uret, ham efter Foregivende var skeet af Hollænderne, dog saaledes, at han ikke maatte fornærme andre«. Dette var imidlertid, som det videre berettes, kun et Paaskud, thi Hertugens Forsæt var gennem et Kaperi i Østersøen at faa Danmark indviklet i Uroligheder, og »Ordet gik, at det var hemmelig oplagt imellem dem, at Hertugen skulde se igiennem Fingre dermed, og tillade Remlingrod frie Indgang i sine Havne med hvad Skibe han erobrede; hvilket og Udfaldet viste at have sin Rigtighed, thi han sparede hverken danske eller engelske Skibe«. Da G. R. i Følge denne Beretning aabenbart ikke har holdt sig til det Kaperi overfor sine Fjender, Assurandørerne, som Mecklenburgerhertugens Kaperbrev havde legitimeret, men uden Hensyn til Nationalitet har prisetaget alle Skibe, han traf i Østersøen, kan det ikke undre, at Kong Kristian optraadte herimod og udrustede Skibe mod G. R. Herom hedder det hos Krag og Stephanus, at da Kaperne fik Nys herom, lagde de sig »af Frygt udi en Havn, i den Tanke at nyde sit Bytte i Sikkerhed, men de danske Skibe trængte sig derind, og imedens disse Sø-Røvere havde at bestille med at dele Byttet imellem sig, overfaldt de dem uformodentlig; Kaperne undvigede, men deres Skibe bleve brændte«.

Naar det i den her gengivne Beretning, der henviser til Aaret 1539, hedder, at Hertugen af Mecklenburg gennem Ærkebispens »ophidsede« G. R. — denne behøvede forøvrigt næppe nogen Ophidselse — mod »Hollænderne« for den Uret, disse havde gjort ham, saa er dette i det mindste meget unøjagtigt. G. R.s oprindelig eneste Fjender var Assurandørerne i Brügge og Antwerpen, og disse Assurandører var Norditalienere (Lombarder), Spaniere og Portugisere, der var indvandrede til de nævnte Byer og der

drev Assuranceforretninger; de kan da kun med grov Tilnærmelse betegnes som Hollændere. Noget andet er det, at G. R., da han først er begyndt paa sit Kaperi, sikkert inden ret længe lader dette udarte til et veritabelt Sørøveri og derved skaber sig talrige andre Fjender og bl. a. ogsaa — som det i det følgende nærmere skal omtales — kommer i Konflikt med nogle hollandske Skibe fra Amsterdam og Enckhuisen.

Det fremgaar af det citerede, at G. R. i sin Kaper- og Fribytterperiode, der mindst spænder over Aarene 1538—39 har været i Konflikt ogsaa med Kong Kristian 3. Nærmere Enkeltheder vedrørende det nævnte Togt mod Kaperne kan ikke meddeles, og hvornaar og hvordan G. R. er bleven forligt med Kongen kan heller ikke afgøres, men et Forlig maa i hvert Fald være kommet i Stand, thi ved et Dokument af 6. Marts 1544¹ overdrages Godset Kolck, et kongeligt dansk Len i Lifland, til »dem Erbarunn unnd Furnhemenn Gotschalck Remlingrode, vann Reuell bordich«, og denne Overdragelse godkendes ved Kong Kristians Bevilling og Lensbrev, dateret Rendsborg 8. Juni 1544².

Den tidligere Fribytter er saaledes nu blevet Kongen af Danmarks Lensmand, men han kommer derfor ingenlunde til at føre nogen rolig Tilværelse. Kolck havde af den foregaaende Indehaver været pantsat³, og Pantesummen havde G. R. ved Godsets Overtagelse maattet paatage sig at udrede. En Del af den betalte han ved gode Venners og Slægtnings Hjælp straks, og Resten skulde han betale til visse fremtidige Terminer. Dette kunde — eller vilde — han imidlertid ikke, og forbitrede herover gjorde hans Kreditorer »Indridt« paa Godset Kolck, som de delvis plyndrede og ødelagde. Selvfølgelig klagede G. R.⁴ herover

¹ R. A. Lifland og Oesel Nr. 34.

² R. A. Lifland og Oesel Nr. 36.

³ jfr. W. Møllerup: Danmarks Forhold til Lifland 1346—1561 (1880), 43—44.

⁴ R. A. Lifland (m. m.) A. Kolk 1536—58.

til Kong Kristian, der ogsaa støttede ham, og langvarige Retsforhandlinger begyndte. Kongen sendte endelig (1550) Rembert Gilsheim, juridisk Professor ved Københavns Universitet, til Liffland for at føre Sagen for G. R. Denne havde imidlertid heller ikke kunnet tilfredsstille de Venner, der havde hjulpet ham med Laan ved Lenets Overtagelse i 1544, og det endte derfor med, at han maatte fratræde Lenet ved et til Kong Kristian stilet Afstaaelsesbrev, dateret København 21. Juni 1551. Hermed er da G. R.s Saga som kongelig dansk Lensmand ude, men først ved et i Wolmar 1556 afsluttet Forlig naas der til et endeligt Resultat i den af G. R. rejste Sag. Ved dette Forlig fik G. R. tilkendt en mindre Erstatning for den ved »Indridtet« paa Kolck forvoldte Skade.

Med Hensyn til det nærmere vedrørende Lensmands-afsnittet i G. R.s Saga, der her kun er gengivet i allerstørste Knaphed, og som overhovedet kun er omtalt for saa vidt muligt at give et samlet Overblik over G. R.s romantiske Levnedsløb, maa forøvrigt henvises til de her citerede Akter i Rigsarkivet og til det tidligere nævnte Arbejde af W. Mollerup, der ganske kort omtaler Remlingrodes Forhold til Kolck. Naar det imidlertid hos Mollerup hedder, at Ejendommen Kolck 1544 overdroges til G. R., »en bekjendt Fribytter fra Reval, som 1539 havde udstedt et Fejdebrev mod Hollænderne, fordi de nogle Aar tilforn havde opbragt et af hans Skibe og derved bragt ham til Bettelstaven«, saa er dette, som det allerede af det foregaaende vil fremgaa i mere end en Henseende unøjagtigt. G. R. har ganske vist i 1539 udstedt et Fejdebrev eller rettere et Kaperbrev for en vis Herman Olderogge, som i det følgende nærmere skal omtales, men det var ikke udstedt mod *Hollænderne*, men mod nogle nederlandske Assurandører, og om *Opbringelse* af et af G. R.s Skibe var der ikke Tale som Stridsgrund, men derimod om Nægtelse af Udbetalingen af Forsikringssummen for et G. R. tilhørende paa Søen forlist Skib. Forøvrigt havde

G. R., som i det foregaaende nævnt, allerede i 1537 udsendt en mod Assurandørerne og deres Hjemstæder rettet Undsigelsesskrivelse.

III.

Det, der har interesseret Forfatteren af nærværende Afhandling er imidlertid ikke G. R.s Forhold som kongelig dansk Lensmand, men derimod hans Forhold til de nederlandske Assurandører og de af dette Forhold flydende Følger. Det foran om G. R.s Forbindelse med Kong Kristian anførte, gør det imidlertid forklarligt, at nogle Dokumenter vedrørende hans Søforsikrings-sag findes i det danske Rigsarkiv, hvor man ellers mindst skulde vente at finde Spor af Assurancesager fra et saa tidligt Tidspunkt som første Halvdel af 16. Aarh. og allermindst da, naar en saadan Sag drejer sig om Strid mellem en Revaler Købmand og nogle Assurandører i Brügge og Antwerpen. Der findes imidlertid et Par saadanne Dokumenter, som i det følgende skal blive kommenterede.

Det første af disse Dokumenter¹ er et paa Pergament skrevet (nu af Tidens Tand temmelig stærkt medtaget) af G. R. i Aaret 1539 for Herman Olderogge udstedt Kaperbrev, der er holdt i Vendinger, som minder om den første Undsigelsesskrivelse, G. R. i Følge de i denne Afhandling nævnte tyske Litteraturkilder havde udsendt allerede i 1537. Paa Grund af et Hul i Pergamentet kan Kaperbrevets Udstedelsesdag ikke konstateres, men Aarsangivelsen er vel bevaret og tydelig nok. Brevet er forsynet med G. R.s Segl.

Dokumentet indledes med en ordrig og svulstig Bekendtgørelse fra G. R. til alle og enhver om, at eftersom hans Modpart og aabenbare Fjender, de i Brügge og Antwerpen bosiddende Assurandører af den lombardiske, den spanske og den portugisiske Nation, nu i mange Aar »mod Gud, Ret og al Ærbarhed« og ved deres bedrageriske Kneb og

¹ R. A. Lifland—Oesel Nr. 32 b.

förräderiske Handlinger har forholdt ham hans Ret, ødelagt hans hele Velfærd, styrtet ham i evig Fordærv og tilmed stræbt ham efter Livet og krænket hans Ære, har han bemyndiget en vis Herman Olderogge til i sit Navn og paa sine Vegne efter yderste Formaaen at angribe og skade, til Lands og til Vands, hemmelig og aabent, de nævnte aabenbare Fjender med samt alt hvad dem tilhører, kort sagt handle saaledes mod dem, at han (G. R.) kan faa Erstatning for den Skade, han har lidt ved dem. Og dernæst hedder det, at det Herman Olderogge saaledes overdragne Hverv er givet ham i Kraft af en Bemyndigelse, som Hertug Albrecht af Mecklenburg under sit fyrstelige Segl har givet G. R.

Ved denne sidstnævnte Bemærkning bekræftes altsaa, hvad de foran nævnte tyske Afhandlinger saavel som ogsaa det citerede Stykke hos Krag og Stephanus lod formode, nemlig at G. R. i hvert Fald som Kaper er optraadt efter Bemyndigelse af Hertugen af Mecklenburg, der sandsynligvis ogsaa har været i Forstaaelse med G. R., naar denne senere bliver rigtig Sørover. I hvert Fald fremgaar det af Kaperbrevet, at Hertugen har skullet have sin Andel i det Bytte, som Herman Olderogge »i Følge den Almægtiges Tilskikkelse maatte gøre«, thi efterat G. R. i Brevet først i veltalende Vendinger har lovet Herman Olderogge og hans Medhjælpere al mulig Beskyttelse og Overtagelse af alt Ansvar for, hvad de i Følge det dem paalagte Hverv maatte foretage sig overfor de »aabenbare Fjender«, siges det, at alt det Bytte, som de saaledes efter G. R.s Befaling tager fra hans Fjender, det skal de føre til hans naadige Herres (Hertug Albrecht) Havn, Golwitz, og af dette Bytte skal Hertugen først have Tiendedelen og med Resten skal der forholdes efter gammel Skik og Brug, og som Krigsretten byder det.

Efter saaledes som foran skildret at have begrundet Herman Olderogges kommende — og ventelig indbringende — Virksomhed som Kaper, anbefaler G. R. varmt sin

Befalingsmand samt alle hans Tjenere og Medhjælpere til alle kristelige Øvrigheders virksomme Hjælp og Bistand mod de ukristelige Assurandører, og han bemærker derefter meget beskedent, at han aldeles ikke tvivler om, at jo Gud den Almægtige rigelig vil belønne en saadan Hjælp, og han selv vil da ogsaa efter bedste Formaaen søge at gøre sig fortjent til den.

Interessantere — i hvert Fald fra et økonomisk Synspunkt — end det her flygtigt gennemgaaede Aktstykke, er imidlertid et andet¹, der indeholder en vistnok af G. R. selv foretagen meget detailleret Opgørelse af hans paastaaede Tilgodehavende hos de nederlandske Assurandører. Denne Opgørelse er ikke underskrevet og er udateret, men den maa efter al Sandsynlighed være udarbejdet i 1542, thi G. R.s oprindelige Tilgodehavende i 1531 føres gennem en skrap Renteberegning op til Slutningen af 1541. Hvorledes Aktstykket, der er et ret omfattende Dokument paa Papir i Folioformat, er kommet i det danske Regeringsarkiv, kan ikke afgøres, men G. R., der jo var fuldstændig besat af Tanken om Hævn over Assurandørerne, og som tidligere havde udsendt Rundskrivelser om den ham overgaaede Uret til talrige formaaende Personer for at vække disses Interesse for sig, har antagelig ogsaa sendt den her omhandlede Opgørelse rundt til forskellige — bl. a. ogsaa et Eksemplar til Kong Kristian 3. Forøvrigt er det jo kun naturligt at antage, at G. R., der et Aar efter blev kongelig Lensmand paa Kolck, og som i sin Fribytterperiode ogsaa skal have været i Konflikt med Kristian 3., har maattet give Kongen indgaaende Forklaring af sit Forhold til Assurandørerne, og hertil kan Opgørelsen meget vel have tjent. Hvorledes det nu end forholder sig hermed: Aktstykket har i hvert Fald nogen økonomisk Interesse og er især af ikke ringe kulturhistorisk Værdi; antagelig er det ogsaa i sproglig Henseende ganske interessant, er i alt

¹ R. A. Danske Kancelli Bland. Akt. B. (tidl. Dsk. Saml. 197,8).

Faldt rigt paa morsomme Vendinger. Det har en Overskrift, der i Oversættelse kan gengives omtrent saaledes: Uddrag af alle enkelte Poster og endelig Sammendrag af det, som Gotzschalck Remlynckrode, Købmand i Reval, med Rette tænker at indkræve hos sin Modpart, Assurandørerne af den lombardiske, den spanske og den portugisiske Nation¹.

Opgørelsen indledes med en Beretning om den af G. R. i 1531 med de nederlandske Assurandører afsluttede Forsikringskontrakt, som ikke er bleven opfyldt af Assurandørerne, der ikke alene har nægtet at betale ham de »1885 Punt Grott fflames«, han kunde kræve sig udbetalt efter sit Skibs Forlis, men som ogsaa har stræbt ham efter Livet, krænket hans Ære, fordrevet ham fra hans Hjem og ødelagt hans Kredit og hans hele Næring etc. etc. Hele denne Indledning, der er i nøje Overensstemmelse med det allerede tidligere om G. R.s Sag berettede, slutter med en Bemærkning om, at af den indledende Forklaring vil det uimodsigeligt følge, at Assurandørerne er retslig forpligtede til at udrede og betale til ham alt det, som nærmere omskrives i det efterfølgende.

Og derefter kommer saa G. R.s Regning, der for hver enkelt Posts Vedkommende er forklaret og udførlig begrundet. Han begynder med at stille Assurandørerne de 1885 ₰ Gr. fl., som Forsikringssummen for det forliste Skib udgjorde, i Regning i »Paaske Marked« 1532, og han forklarer saa, at naar man efter gammel Skik og Brug for Afsavn af Kapital beregner en Rente fra Termin til Termin og ved saadan Beregning holder sig til 8%, saa bliver Assurandørerne ham et Beløb af 2035 ₰ Gr. skyldige til »Pinse Marked« 1532, og dette Beløb er atter vokset til

¹ »Uthtoch aller Artickell unnd Partzele unnd endtlyck Summarum wes Gotzschalck Remlynckrode Copman vann Reuell vann synen wedder Delenn den Assurons der Lombarder, Hispanier unnd Portugalösser Nationn gedencket tho manen unnd vann Rechtes wegen don kann.«

2198 ₤ Gr. til »Bomyse Marked« og til 2374 ₤ Gr. ved »Kolde Marked« samme Aar¹.

Som man af de anførte Beløb vil se, regner G. R. med 8% Rente mellem hver af de fire aarlige Terminer, han stiller op, og som vel paa hans Tid har været almindeligt brugte som Betalingsterminer. Med Hensyn til Tidspunktet for disse Terminer kan »Bomyse Marckett« el. »Bamisse (Bavenmisse)« henføres til 1. Oktbr.² og »Kolde Marcket« maaske (men ogsaa kun maaske!) til Begyndelsen af Januar³, medens »Pasche Marcket« og »Pyngeste Marcket« ikke kan henføres til nogen bestemt Dato. De to sidste Terminer er vel ikke nødvendigvis at henlægge nøjagtigt til Paaske- og Pinsehøjtiderne; i saa Fald bliver der jo nemlig kun ca. 7 Uger mellem de to Terminer. Regner man, at der har været omtrent lige lang Tid mellem hver to af de fire nævnte Terminer, bliver Paaske- og Pinsemarkederne at henlægge til omkring 1. April og 1. Juli.

Skønt Aaret 1532 i Opgørelsen sluttede med et Tilgodehavende for G. R. af 2374 ₤ Gr., indledes Aaret 1533 ikke destomindre med ved Paasketerminen at opføre et Tilgodehavende af 6060 ₤ Gr. Som Forklaring hedder det, at G. R. i 1533 ved sine Fjender har mistet to store Skibe, som han vurderer til 3496 ₤ Gr. Paa hvilken Maade de to

¹ Item Anno 1532 inth Pasche Marcketh werenn sze na Lude der Assurantieni ohrer eygenenn Vorschryuinge schuldich denn Houetstoll alsze negenteynhundert weyniger voffteyn Punt flamis, is..... 1885 Punt Grot.

Wu de Buckyng unnd Missinge des Geldes na oldenn Gebrucke vann Marckedenn tho Marckenn to rekenenn alsze vann Hunderdenn achte bet up dusse Tyt kumpt dat ze ohne inth Pyngeste Marcket darnach schuldich werenn is 2035 ₤ Grott.
 Inth Bomyssen Marckett is... 2198 ₤ Grott.
 Inth Kolde Marckett..... 2374 ₤ Grott.«

² jfr. H. Grotfend: Zeitrechnung des Deutschen Mittelalters und der Neuzeit, 14: »Bamisse, Bavenmisse, St. Bavo, in Holland häufig zu Datierungen verwendet, 1. Oktober«.

³ jfr. H. Grotfend: l. c., 106: »Kalte Kirchweih in Basel 13 Jan.«

Skibe, om hvis Tab man i det tidligere om G. R.s Sag bekendte intet har hørt, er gaaet tabt for ham, melder Opgørelsen ikke noget nærmere om¹.

For de følgende Aar — 1534—1541 begge incl. — fortsættes i Opgørelsen Beregningen af de 8% Rente for hver af de mellemliggende kvartaarlige Terminer (Opstillingen er for hvert Aar ganske svarende til den i Fodnoten viste), og paa den Maade er G. R.s oprindelige Krav paa 1885 R Gr. i 1531 + de 3496 R Gr. fra 1533 svulmet op til den overordentlig høje Sum af 89,908 R Gr. i den sidste Termin af Aaret 1541.

G. R. har nu selv haft en meget stærk Følelse af, at hans Rentefordring langt oversteg det ellers tilladeliges Grænser, thi han bemærker udtrykkeligt i Opgørelsen, at ihvorvel det ikke alene er ukristeligt, men ogsaa unaturligt og umenneskeligt at fordre og tage en saa overordentlig høj Rente, saa kan han dog paa ingen Maade afstaa fra et saadant Rentekrav, som *han* med fuld Ret kan stille i Betragtning af, at Assurandørerne for det første er meget rige Folk, der har samlet deres Rigdomme netop ved Anvendelsen af kraftig Aager, hvorved de skændigt ruinerer mange ærlige og brave Folk, og at de for det andet har handlet saa ukristeligt, tyrannisk ja, umenneskeligt imod ham som kun Tyrkere og Hedninger vilde gøre; Assurandørerne er overhovedet, som G. R. nærmere forklarer, ikke at betragte som kristne, og de burde ikke kunne bo eller taales blandt kristne. Alt dette taget i Betragtning mener G. R. derfor, at han meget vel vil kunne

¹ »Item Anno 1533 int Pasche Marcket is vann obberurten Summen hyr kumpt noch tho 3496 Punt Grott vann twenn grotenn Schepenn de Gotschalck in suluygen Jar vann wegenn syner Vhiende quidt geworden datt ock mede Houetstoll wert is to samende int Pasche Marcket 6060 Punt Grott.

Item int Pyngste Marcket des ssuelluygann Jars is 6544 R Gr.

Item int Bomysen Marcket is 7078 R Gr.

Item int Kolde Marcket is 7643 R Gr.

forsvare — først og fremmest for Gud den almægtige, men dernæst ogsaa for enhver kristelig upartisk Øvrighed — at tage en saadan Rente, som ellers kun fordres af den allerskændigste Tyrk og Hedning¹.

Naar G. R. i den anførte Forklaring hævder, at Assurandørerne har samlet deres Rigdomme netop »myt *solchenn* trefflychenn unnd vele grotenn Woker« — der er jo Tale om at forsvare G. R.s Krav om 8% Rente — kunde denne Vending tyde paa, at den Præmie, Assurandørerne har taget for G. R.s Forsikring i 1531, og om hvis Størrelse man ellers ikke har nogen Underretning, netop har været omkring 8% af Forsikringssummen, hvilket efter det Kendskab, der haves til Søforsikringspræmiernes oprindelige Størrelse, ikke vilde være helt usandsynligt.

Trods det meget høje Beløb, G. R. gennem sin stramme Renteberegning er naaet til, er han dog langt fra at være færdig med sine Krav paa Assurandørerne. Disse har jo efter hans Paastand, som han paa dette Sted i Opgørelsen atter i kraftige Vendinger gentager, stræbt ham efter Livet

¹ Wo woll idt nu nycht alleyne unchrystlych dann ock unnaturlyck unnd unmenslyck is sulcke trefflycke sware Interesse to furderenn unnd tho nemende, kann dock Gotzschalck solches gar keynes weges umme ganch hebbenn, dann kann unnd moth se vann ohne mher dann wann Rechtes weggen nemenn, angesenn dat se nycht alleyne sware ryke Lude szynn, de dat ohre nycht anders dann myt solchenn trefflychenn unnd vele grotenn Woker (wann mennygenn erlyckenn Manne unnd gude Gesellenn de se schentlyck vorherenn unnd vorderuenn) to samende gebracht, zundern ock dar umme, dat se so unchristlyck, tyrrannysch ja ock unmenslyck unnd wedder naturlyck alsz Turckenn unnd Unnchrystenn by ohme gehandelth, unnd darto ock keyne Chrystenn synn unnd scholdenn ock byllyck manck neinenn krystenn wanenn edder geledenn werdenn, unnd wyll dets haluennsolche Interesse, so he vann ohne voedderth, vann dem alderschentlyckestenn Turchenn unnd unngelouygenn gefurderth, syck ock des erstlyck vor Godt dem almechtygenn unnd dar negest voer jedrenn chrystlycken unpartyeschenn Auericheydenn unnd zunst ock vor aller mennycklyck tom Erenn unnd aller Bylycheiden entschuldigeth unnd solchs tho Erkenttenysze der suluygen gestelleth hebbenn etc.«

og derved tvunget ham bort fra Hus og Hjem til Steder, hvor han kunde være i Sikkerhed for deres Efterstræbelser; de har ogsaa været Aarsag til, at han nu i mange Aar har maattet besøge Konger, Kurfyrster, Fyrster og andre Potentater og Øvrigheder for at forklare dem sin Sag og faa dem til at befordre den, og herved har han atter og atter maatte vise sig spendabel med Gaver, og han har med svære Penge maattet købe Folk til at tjene sig i Sagen — alt dette tilsammen »har til denne Dag kostet ham mere end 2000 R Gr.« I disse Trængselsaar har han ogsaa, siger han videre, for at skaffe Penge maattet gøre talrige Rejser i Øst og Vest, hvilket har kostet ham over 3000 R Gr., og da han var bleven voldelig forjaget af Assurandørerne, maatte han i Huj og Hast realisere sine Ejendele for Halvdelen af deres virkelige Værdi, »hvilket har voldt ham Skade for mer end 1500 R Gr.« Udrustningen (med Krigsfolk og alt Tilbehør) af Orlogsskibe mod hans Fjender, Assurandørerne, har bevislig kostet ham mere end 6000 R Gr. — heri aldeles ikke medregnet noget for hans store Besvær samt Risiko og Faren for hans Liv etc. Endelig gives en interessant Oplysning om, at G. R. ogsaa har været Ejendomsbesidder i Nederlandene, hvor han ved Antwerpen havde en smuk Gaard ved Navn Wispeldunck, som han i Striden med Assurandørerne nu ogsaa har mistet, og som han ikke vilde have afstaaet for 2000 R Gr.¹

For de hidtil efter G. R.s Opgørelse citerede Regnskabsposter har der vel nok ligget nogle faktiske Udgifter til Grund, og G. R. kan for saa vidt have haft en vis Basis for sine Krav, men i den videre Udvikling af sine yderligere Krav løber G. R. helt løbsk, han fører endog sine

¹ »Vor Antworpen hadde he eynenn schönenn Hofft Wispeldunck gehetenn, koster ohme erstes Kopes na Lude der Czerter dar up gemacketk 1200 Punt Grott flamisch; hyr up hedde he 600 Punt betaletth unnd dar to up denn suluygen Houe ouer 80 Punt Grott vorbuweth, des Hoes is he dar ouer ock schentlyck quith geworden, wolde ohne nycht gegeuenn hebbeun umme 2000 Punt Grott«.

døde og syge Venner, Assurandørernes pantsatte Liv, der skal indfries, o. l. mere subtile Værdier paa Regningen. I en kostelig Udvikling af, hvordan Assurandørernes Forfølgelse har berøvet ham alt og bragt ham og hans i Foragt, anfører han bl. a., at nogle af hans nærmeste Venner er døde af Græmmelse paa hans Vegne, medens andre af samme Grund er faldne i uhelbredelige Sygdomme, hvilket alt sammen ligger klart for Dagen og er bevisligt for alle. Og hvis ikke Gud den almægtige i sin uendelige Barmhertighed saa naadig havde beskærmet ham, G. R., selv, vilde det vel næppe være tænkeligt, at han under saa overvældende Sorger og Besværligheder skulde have levet til den Dag i Dag, og — slutter han saa dette Afsnit — han vilde give mange Tusinde for atter at have disse sine døde og syge Venner i god Behold, da han ikke har det, maa han herfor stille Assurandørerne 20,000 R Gr. i Regning, ihvorvel, som det naivt forklarende tilføjes, »det skulde være meget mere.«¹

Endvidere har Assurandørerne ved deres egenhændigt underskrevne Obligation (d. v. s. Policen) stillet ham deres Liv og Gods til Underpant for, at de i Henhold til deres Forskrivning rettidig vilde erstatte ham en eventuelt indtrædende Skade, og da de (ved Nægtelsen af Forsikringssummens Udbetaling) har forsømt at fri sig for denne deres Forpligtelse, maa de nu indfri deres Liv, Ære og Gods med 500,000 Dukater, før deres Pant kan betragtes som frit. Hvorfor G. R. her pludseligt begynder at regne med Dukater i Stedet for som hidtil med P. gr. fl., er gaadefuldt.

G. R. maa have været en overmaade ærekær Mand,

¹ »Unnd wenn Godt der almechtyghe ohne durch zynne grundtossenn Barmherticheit so genedichlyck nycht erholdenn, wert nycht woll moglyck, dat he inn so trefflycker Sorge unnd Moye beth am hutygenn Dach scholde geleueth hebbenn, wolde solche zyne dode unnd krancke Frunde umme vele dussenth wedder umme loyszenn unnd stellet solchs up.....20,000 Punt Grott wo woll idt vele mer synn mochte«.

thi atter og atter vender han i Opgørelsen tilbage til de Ærekrænkelser, han har lidt, og som efter hans højtidelige Forsikringer har været ham det allerværste ved hele Af-færen med Assurandørerne — Krænkelser han ikke vilde have lidt for Alverdens Penge. At Assurandørerne saaledes har ladet sig forlyde med, at »han med Hensyn til Skibet og Assurancen skulde have forholdt sig anderledes end som ærligt og ret var«, og at »de ogsaa ellers har forhaanet og forulempet ham med utilbørlige Smædeord«, har gjort et overvældende Indtryk paa ham; det undrer da noget, at han helt har glemt at omsætte denne Skændsel i rede Penge, da han jo i Følge det foregaaende ikke just var tilbageholdende i saa Henseende. En lille Bagdør holder han sig forøvrigt ogsaa aaben for senere Fordringer, thi melder han videre, for deres paaklagede Forhold skal de give ham Oprejsning, før de kan betragtes som fri for Tiltale.

Der fremsættes nu i Opgørelsen en speciel Anklage »vedrørende dem fra Antwerpen«. G. R. fortæller nemlig, at han forgangne Aar 35 i egen Person har henvendt sig til sine naturlige Landsfyrster i Lifland og hos dem gennem Supplikationer og Forestillinger faaet bragt sin Sag saa vidt, at han fik sine højbemeldte naadige Herrer til at interessere Kongen af Ungarn og Maria, Regentinden i Nederlandene for Sagen, men ihvorvel Kongen af Ungarn ifølge denne indpodede Interesse alvorligt befalede Antwerpnerne, at de skulde holde Assurandørerne til at betale G. R., saa har Raadet i Antwerpen dog ikke alene været ulydig heri, men det har ogsaa paa Assurandørernes Anstiftelse sværtet den arme G. R. saaledes for deres Landsfyrster med opdigtede Usandheder og kraftige Løgne, at G. R. derved er bleven skadet højlig hos de fyrstelige Naader, der ikke mere helt vilde stole paa ham, men tvertimod havde unddraget ham al Hjælp og Fremme af hans Sag. Men at alt falskeligen er ham paadigtet af Antwerpnerne, det kan og vil G. R. til

sin Tid til Overflod bevise ved deres egne Breve og Segl, og saadan frygtelig løgnagtig Forfølgning fra Antwerpenes Side vilde G. R. ikke have lidt for mange Tusinde¹.

G. R. vender efter dette specielle Sidehug til »dem fra Antwerpen« nu atter tilbage til Assurandørerne i al Almindelighed. Han meddeler, at da han paa Grund af Assurandørernes forræderiske og tyranniske Handlinger maatte flygte, har han maattet forlade den Proces, han havde med »Hynryck vann Lycht inth Hoff to Burgundighenn«, og deraf følger naturligvis efter hans Paastand, at Assurandørerne skal være forpligtede til at betale ham al af denne Proces opstaaet Skade med Tillæg af Renter og Omkostninger. Ialt opfører han da for den paagældende Proces: »Hovedsum, Rente, Skade og Omkostninger, bevislig 6945 ₰ 3 β 3 d. Grott flamisch«. Den her omtalte Proces har vel drejet sig om et omtvistet Tilgodehavende, som G. R. har haft hos den nævnte Henrik von Licht; denne er i hvert Fald ikke blandt de Assurandører, der har underskrevet G. R.s Forsikringspolice fra 1531, og Processen har saaledet næppe drejet sig om et Forsikringsforhold.

Paa dette Punkt i Opgørelsen begynder G. R. nu at tælle de foregaaende Poster sammen; han rekapitulerer sine forskellige Fordringer, omregner de 500,000 Dukater, hvormed Assurandørerne skulde indfri deres pantsatte Liv og Gods. til »166,666 ₰ Grott 13 β 4 d. fl.« (1 ₰ Gr. altsaa = 3 Duk.) og naar til et samlet Tilgodehavende af »298,019 ₰ 13 β 4 d. Grott fl.«, som han derefter om-

¹ ».....Unnd dath solchs alles vann denn vann Antworpen up ohne valschlyckenn erdichteth, kann unnd wyll Godtschalck nycht alleyne myt der vann Brugghe dann ock myt ohrenn eygenenn der van Antworpen Szegelenn unnd Breuenn genugszam unnd tho syner Tyth auerfflodighenn bewyssenn, wyll solche trefflyche lögenhafftige Verunnghelympynghe vann denn vann Antworpen ock umme vele dussenth nycht geledenn.....« o. s. v.

sætter i Gylden; Resultat: 1,192,078^{1/2} »Goltgulden« (1 \mathbb{G} Gr. altsaa = 4 Gyld.)¹.

Skønt denne uhyre store Sum (i Sammenligning med G. R.s oprindelige Fordring paa 1885 \mathbb{G} Gr.) skulde synes at maatte kunne tilfredsstille G. R., er det dog kun med endnu et Hjertesuk til sin krænkede Ære, der ikke kan repareres med Alverdens Penge, at G. R. er standset et Øjeblik for at tælle efter, og han er aabenbart ikke tilfreds med Eftertællingens Resultat, thi han kommer nu i Tanker om, at han jo ogsaa har et Mellemværende med »dem fra Amsterdam og Enckhuisen«. Med dette Mellemværende forholder det sig efter Opgørelsens Beretning saaledes:

G. R. havde i forgangne Aar 38 »paa fyrstelig og egne Vegne udrustet en Jagt med Krigsfolk af Adel og med andre gode Svende fra Landet Mecklenburg« og havde udsendt den for at gøre sine Fjender størst mulig Skade. Jagtens Mandskab havde ved Ed forpligtet sig til kun at gøre G. R.s »aabenbare Fjender«, Assurandørerne, Skade, og ellers ikke at angribe nogen, og dette havde de ogsaa som de ærlige Krigsfolk, de var, lydigt overholdt, men saa var det uheldigvis hændt, at de paa Grund af Storm var blevne nødsagede til at søge Tilflugt i Marstrands Havn, og her havde de forefundet nogle i Amsterdam og Enckhuisen hjemmehørende Skibe. Og G. R. fortæller saa, at da Hollænderne saa, at Jagten var besat med Krigsfolk, og de tillige havde forvisset sig om, at de var Jagtens Besætning overlegen, saa havde de overfaldet denne og jammerligen ombragt den. Dette har imidlertid forvoldt G. R. ubodelig Skade, dels selvfølgelig paa Grund af det Venskab, der havde knyttet ham til de myrdede, men ogsaa fordi hans Togt mod Assurandørerne dermed var endt, og han tænker som Erstatning at ville kræve hos »dem fra Amsterdam

¹ »Item desse hovengeschreuen beydenn Summenn inn Goltgulden, denn Goltgulden vor twe Marck Lübisck gerekenth, is to sammende. . . 1192078^{1/2} Goltgulden«.

og Enckhuisen«, den nette Sum af 300,000 Guldgylden¹. Dette Beløb lagt til det tidligere sammentalte giver et Tilgodehavende for G. R. af ialt 1,492,078¹/₂ Gylden². Hermed er G. R. da endelig naaet til Bunden af sine Fordringer, og de er, som man vil have set, skrappe — ikke engang den halve Gylden er G. R. til Sinds at ville skænke sine »apenbare Vhiende«, Assurandørerne.

Den i det nærmest foregaaende temmelig udførligt gennemgaaede Regning fra G. R. er næppe bleven honoreret. For Alvor kan G. R. vel heller ikke have tænkt sig, at saa overdrevne Fordringer skulde blive anerkendte. Det hele har vist nærmest været et Paradenummer. G. R. har vel foretaget Opgørelsen blot for at vise, hvilken uhyre Skade, Assurandørernes Optræden havde forvoldt ham, og jo kraftigere han derved smurte paa, des kraftigere Indtryk har han formentlig ment at gøre paa den eller dem (bl. a. antagelig Kristian 3.), for hvem Opgørelsen var bestemt, og des lettere har han vel ogsaa ment at kunne forsvare sin Fribyttervirksomhed.

Som foran nævnt maa Opgørelsen antages at være foretagen i 1542, og et Par Aar efter er det, at G. R. bliver kongelig dansk Lensmand paa Kolck. Det er paavist, at han ogsaa der meget snart roder sig ind i Stridigheder af forskellig Art, Lenet vedrørende, men heller ikke For-

¹ »... unnd als de Hollanders gesenn, dath de Jacht myt Kryghes Volcke besettet geweszenn, hebbenn se sick mutwyllygher Wyse (de wyle dath se vormerckt, dath se ohnne starck genuch werenn) jegenn sze gestreueth unnd so eygener Gewalth vann Leuende tom Dode unnd gantz jamerlyckenn umme gebracht, welchs Gotzchalche by der Frundtschop der erslagenenn trefflychenn Unnghelympe, und dar tho jegenn syne Vhiende upuorwyntlyckenn Schadenn ingebracht unnd gedaenn hefft, welchenn Schadenn he by denn vann Amsterdam unnd Enckhuzenn syck gedencketh tho erholenn, unnd wyll ohnne umme dremall Hundert Dusenth Golt Guldenn nycht geledenn hebbenn is.....300,000 Golt Gulden«.

² »Is verteinn mall Hunderth Dusenth, twe unnd negentich Dusenth acht unnd souentich unnd ein haluenn Golt Gulden«.

sikringsstriden glemmer han i sin nye Stilling. Sit Had til Assurandørerne udstrakte han til selve de Nationer, disse tilhørte, saaledes bl. a. ogsaa til Portugiserne. Da derfor i Aaret 1546 en Portugiser ved Navn Franciscus Robella kommer til Reval, benytter G. R. Lejligheden til at søge sin Hævnlyst tilfredsstillet, og herved forsøger han, som hans Sædvane var, at tage sig selv til Rette. I Stedet for at anklage Portugiseren for Raadet i Reval, hvad han efter Raadets senere Paastand burde have gjort, naar han mente at have et Udestaaende med ham, lader han egenmægtig Robella gribe og føre som Fange til Kolck, hvor han paastaas at være Kongen af Danmarks Jurisdiktion undergiven. Raadet i Reval vilde imidlertid ikke finde sig i dette formentlige Indgreb i dets Myndighed, og det befriede Portugiseren af Fangenskabets. Herover klager nu G. R. i en Protestskrivelse til Raadet og i et jammerfuldt Brev til Kong Kristian. I Brevet til Raadet¹ giver han atter en længere Fremstilling af sit Mellemværende med Assurandørerne, hvoraf det klart skulde fremgaa, at *alle* Portugisere var hans arge Fjender, som han i Følge det af ham i sin Tid udsendte aabne Fejdebrev skulde være berettiget til »med al mulig Flid ved Dag eller ved Nat« at tilføje al tænkelig Skade, og da derfor den meget omtalte Portugiser var ankommet til Lifland, havde han ikke kunnet undlade at efterstræbe ham efter yderste Formaaen. Nu har Raadet imidlertid ved deres uretmæssige Handling friet den Mand af hans Hænder, som han havde haft til Hensigt kun at frigive mod en Løsesum af 50,000 Gylden², og for den ham — og Kongen af Danmark — derved tilføjede Skade maa han naturligvis have Erstatning. Til Slut truer han med eventuelt at søge sin Ret »an geborlick

¹ R. A. Lifland (m. m.) A. Kolk. 1536—58.

² »...unnd hebbenn my dorch desse ohre modtwillige wreueliche undatlicke bosze nicht rechtmetige Handeling dussen mynen gefangenn loss gemacht unnd uth mynenn Handenn gebracht den ick geranzunt up 1 dussent ungersche Guld«.

orde«, hvad han dog kun meget ugerne griber til; han spiller i det hele taget Gang efter Gang Kongen af Danmark ud imod Raadet.

Raadets Svarskrivelse¹ er ikke nær saa veltalende som G. R.s Brev. Raadet erkender Modtagelsen af G. R.s »vidtløftige Skrivelse angaaende den fremmede bortførte Mand«, men hævder at G. R. har grebet ind i Raadets Myndighed og svarer iøvrigt temmelig kortfattet, at der intet Hensyn kan tages til G. R.s ukristelige og ubillige Trusler.

I Klagebrevet til Kong Kristian 3.² spiller G. R. naturligvis særlig paa de Streng, der kan tjene til at ophidse Kongen mod Raadet i Reval. Han fremhæver kraftigt, hvorledes Raadet ved at fri Portugiseren af Fangenskabet paa Kolck har gjort Indgreb i Kongens »frie Herlighed«, og G. R. søger efter lange Jeremiader herover — og naturligvis ogsaa over den Skade, han selv har lidt — at bevæge Kongen til Repræsalier, idet Kongen opfordres til at arrestere de revalske Skibe, som gaar gennem Sundet, og opholde dem, indtil G. R. selv kan naa over til Kongen. I den hurtige Gennemførelse af denne Rejse, vil han ikke lade sig forhindre eller spille nogen Tid Nat eller Dag³.

IV

Gennem samtlige de foran citerede Kilder lærer man G. R. at kende som en Mand af et meget ubehersket Væsen og som et stort Stykke af en Kværlant, selv om han i nogle af de Stridigheder, han i saa rigt Maal indvikledes

¹ R. A. Lifland (m. m.) A. Kolk 1536—58.

² R. A. Lifland (m. m.) A. Kolk 1536—58.

³ »...die Reuelschenn Schiffe so durch denn Sundt ewer Ko. Mayst gebiete unnd herlicheit zu lauffenn unnd sigeln furhabenn: arrestiren, aufhalten unnd nicht fur uber zulassen, bezolang Ich mich selbs an ewer Ko. May^t verfuegen moge, daran Ich zu tage unnd nacht keine Zeitt sparenn oder mich verhindern lassen will«.

i, kan have været i sin gode Ret — saaledes vistnok bl. a. i Striden med Assurandørerne, der er den oprindelige Aarsag til alle de efterfølgende dramatiske Begivenheder i G. R.s omtumlede Tilværelse. G. R.s talrige Skrivelser er, som det tilstrækkelig tydeligt fremgaar af de citerede Stykker af disse, affattede i en stærkt personlig farvet, kraftig Stil, og der berettes, naar Lejlighed gives, uden ringeste Sky om faldne drastiske Ytringer, navnlig bærer en lille beskreven Lap Papir¹, der gør Indtryk af at være en efter en mundtlig Beretning nedskreven Gengivelse af denne, Vidnesbyrd herom. Den paagældende lille Beretning, der intet har med Assurancestriden at gøre, men som drejer sig om Forhold, der staar i Forbindelse med det tidligere berørte »Indridt« paa Kolck, gengives nærmest for Kuriositetens Skyld i det følgende in extenso. Den er aabenbart indsendt til Kong Kristian for at ophidse denne mod G. R.s Fornærmere, af hvilke den i Beretningen nævnte Fegesack har været med ved »Indridtet«, hvorfor G. R. kræver Erstatning af ham. Paul Witte den yngre er en Nevø af G. R. Beretningen har i fri Oversættelse følgende Ordlyd:

»Tirsdag efter Michaelis Aar 48 Kl. 6 er Baltzer Duncke og Paul Witte den yngre kommet til Fegesack paa Torvet i Reval, og Poul Witte sagde da til ham: »Du vil blive nødt til at give min Onkel Penge«, hvortil han svarede: »Ikke det ringeste Haar paa mit Hovede; han skal aldrig opleve den Dag, da jeg tænker paa at give ham noget«, og udtalte han videre: »Før jeg vilde give ham en Pfennig, før vilde jeg sk . . . ham i Ansigtet«. Han gav heller ikke saa meget for Kongen af Danmark — og knibside ad ham —, thi han var ikke *hans* Herre, og han brød sig ikke om ham, thi han var heller ikke *hans* Dommer. Han brød sig i denne Sag overhovedet ikke om nogen paa hele Jorden, og han vilde gerne være bekendt, at han havde gjort det (nemlig Indridtet paa Kolck), og hvis han

¹ R. A. Lifland (m. m.) A. Kolk 1536—58.

ikke *havde* gjort det, saa vilde han endnu gøre det »og hvis han havde haft hundrede Heste, saa vilde han have laant dem dertil«¹.

Selvfølgelig maatte det til Slut gaa galt for en Mand med en saa voldsom Natur som G. R.s. Der er da ogsaa Vidnesbyrd om, at den oprindelig sikkert meget velhavende Købmand er endt i meget trange Kaar. Efter at han i 1551 er fratraadt som Lensmand paa Kolck, erfarer man intet om hans Skæbne i det næstfølgende Aar, men i et til Kong Kristian stilet Brev af 7. Maj 1553² klager G. R. over sin nuværende elendige Stilling, idet han med sin arme Kone og sine smaa Børn er i den yderste Nød og ikke ser nogen anden Udvej til Hjælp »end Gud og Eders kgl. Majestæt«.

Maaske er det denne Klage, der foranlediger Kongen til af Medlidenhed at paalægge sin Lensmand i Ravnsborg Len, Peder Oxe, at yde G. R. en aarlig Understøttelse; i hvert Fald blev der givet et saadant Paalæg i 1554, hvorom det i paagældende Kilde³ hedder: Godschalck Remlingrode fiich breff ad gratiam, att Peder Oze Æmbitzmandt udi Raffuensborg leend skulle aarligenn fornøyge hannom til hanns underhallingh $\frac{1}{2}$ lesth rough, $\frac{1}{2}$ lesth bygh, 1 oxe och $\frac{1}{2}$ td. smør som konning. matt. haffuer giifuiit hamm

¹ »Auf denn Dinstagk nach Michelis Anno xlvijj umb 6 schlege is Baltzer Duncke unnd Pawel Witte der Junger zu Fegesack auf den marckt zu Reuel gekomen unnd Pawel Witte zu ihme gesagt, du werst meinem ohmen musse gelt gebenn darauf er geantwort, nicht das geringste har auf meynem Koppe, Er sol auch den Dagk nimermehr erleben, das ick ihme gedencke was zugebenn unnd weiter vormeldet er ick Ime wolt einen pfenig gebenn er wolt ick Ihme in das Angesicht scheissen Ehr gebe auch nit souil auf dem Konigh zu Dennemargh und hat ein Knip geschlagenn dann er were sein Herre nicht unnd er achte seiner nicht er were auch sein richter nicht, er achte auch keinen auf erden in der sach unnd werre wol bekant das ers gethann hat und hette er es nit gethan so wolte ers noch thun unnd wan er hundert pferde gehat hette er wolte sie darzu gelent habenn«.

² R. A. Lifland (m. m.) A. Kolk 1536—58.

³ Kanc. Brevboger 1551—55, 352.

for hans fattigdom skyldt datum Nyborgh mandagen post Martinij anno 1554« (12. Novbr.).

At det netop er Lensmanden paa Ravnsborg, der faar Ordre til at yde denne aarlige Understøttelse, har maaske blot sin Grund i, at Transporten var lettere fra Ravnsborg end fra noget andet dansk Len; i hvert Fald har G. R. næppe paa sine gamle Dage taget Ophold i Danmark — Lolland — men er antagelig til sin Død forbleven i sit Hjemland Lifland. I Aaret 1556 var han tilstede i Wolmar, hvor det førømtalte Forlig, ved hvilket han fik tilkendt en ringe Erstatning for »Indridtet« paa Kolck, da sluttedes. Længere kan man efter det hidtil fremdragne ikke forfølge G. R.s Spor.
